

LECTURA

LITERATURA, CIÈNCIES, ARTS.

Director:	Preus de subscripció	Dels treballs publicats ne són responsables llurs autors.
D. PRUDENCI BERTRANA	Girona . . . 1'25 ptes. trimestre	
Redacció y Administració:	Espanya . . . 1'50 « «	
San Josep, 4, Imprempta	N.º solt. . . 0'50 «	

Els quissois

Parábola (*)

Un home anava de camí. Caminava amb el cor content, l'alegria als ulls y una cansó als llavis.

Y anava caminant, caminant!...

Al passar per davant d'un casal ne sortí una gossada qu' el lladrà furiosament. El caminant, sens fer cas dels lladrucs, seguí son camí amb el cor content y la cansó als llavis.

Els lladrucs van perdres al lluny, y els gossos, l' un darrera l' altre, s' entornaren al casal, mirant de reull y am la qua baixa.

Y l' home seguía caminant, caminant!...

Al passar per davant d'un altre casal sortí una altra llorigada de gossos a lladrarlo; mes tampoc en féu cas.

Passà per davant d' ells sense ni escoltarlos; els lladrucs van anarse perdent fins a morir, mentres que an ell la cansó li anava cantant en el cor y en els llavis.

Y seguí caminant, caminant sempre!

Aixis, de cada casal davant del quin passava, sortia invariablement una covoiada de gossos a lladrarlo; y sempre eren els més menuts; els quissois —aquells que no són bons ni per cassar ni per guardar—els que més fort lladraven.

Però ell seguía sempre caminant, caminant!...

¿Perquè el lladraven?... ¡Aneu a saberho! ¡Perque sí! De la mateixa manera que havien lladrat als caminants que'havien passat avans qu'ell!... de la mateixa manera que lladrarian als que vinguessin darrera!...

A tots els casals n' hi han de cadells que 's fan una gloria de lladrar als caminants que passen!

(*) Del llibret inèdit *Paràboles*.

Perxò 'l caminant, que ho té sabut de sobra, passa per davant d' ells sense aturarse ni dignarse a ajupirse per cullir una pedra. No val la pena! Quan se cansen de lladrar callen y més d' un cop acaven per mossegarse ells amb ells.

En tant l' home segueix caminant, caminant!

Algun d' aqueixos quissois arriba a ser bon cassador o bon guardià, y no es estrany veurel con s' avensa amb els ulls plens de dolsor y besa la mà al caminant.

Llavores aquèst, oblidant els lladrucs d' altre temps, s' atura per ferli una carícia.

APELES MESTRES.

Del llibre "Proses Bàrbares"

DE les poques sensacions de ma infantesa que guardo en la memoria, una n' hi ha que s' ha servat meravellosament fresca, clara y precisa, surant victoriosa per damunt dels sadiments dels anys y de tots els onatges de la vida. Oh, que'n debí ser de petit jo allavores! Deví serne molt perquè el record viu isolat sense cap relació, sense cap indicati que pugui referirse a una edat determinada. Es com la primera fulguració en el caos de la meva existencia, millor dit: l' enlluernament primer d' una petita ànima que desperta; l' admiració inicial d' uns ulls predisposats a l' èxtasi.

Viatjavem per una ruta deserta, dins un carro que caminava molt a poc a poc, entre boscos; ting' encara la vaga impresió d' una gran calma, d' un monòton re-trunyir del botó de les rodes, d' un monòton carriqueig de llantes mossegant els rocs, d' una monòtona desfilada de soques a frec de les baranes... Frueixo encara, talment com si m' hi trobés, aquella dolça inquietut dels que deixen per primera vegada la seva llar; barreja d' anyorament y d' ilusió. Ting' present que 'l día era gris, que traspassavem un planell elevat y que 'ls meus ulls, fits en l' oritzó, miraven feia estona quelcom que jo no m' explicava. Després d' un terror xorc, sense arbres que 's perllongava enmatissat y bru, al lluny del lluny, desigualment onejanta, s' estenia una franja d' un blau somort. Que era aquella franja? no podien ser terres perquè haurien estat encastades en el cel, no podien ser aigües perquè eren massa enlaire, no podien ser núvols perquè no 's desperfilaven. Y mentres tot rodava uniformement a l'entorn del carruatge, y passaven grans arbres encorvats amb un caminar penós de vell decrepit, y les mates y els pinatells fugien rera saga y 'les siluetes dels boscos alterosos se transformaven poc a poc, allò restava invariable, llunyà, misteriós, seguintnos arrant del bastet del animal, al llarg de la gropa, per sobre les orelles, com un sòcol interminable encampit per una mà barroera en la volta del món.

Jo no podia aguantar més.—Que es allò, pare?

No va pas respòndrem desseguida. Fou precís explicarli a la meua manera y signarli molts cops pera que ell estés segur de lo que jo 'm referia. Allavors sense mirarme, tot manejan les regnes y el fuet, distretament, va dir dues paraules.

—Les montanyes.

Oh, quina revelació. Les montanyes! Jo que en la meua inexperiencia de nen ciutadà les creia tan ofegadores, tan properes, tan plenes d'arbres raquítics y pedruscalla, de caminets y barraquetes. S'hi podria anar an aquelles montanyes? què hi hauria? per què 's veien tan llises? eren blaves les roques y els arbres y les cases d'aquelles montanyes?

La mare carinyosament volgué férmeles coneixre una a una. Estenia el dit y pronunciava un nom, el nom d'un Sant. La lletania relliscava pel meu cervellet admirat. Les montanyes! Devien ser el límit de la terra!

Y aquí 'l fulgor d'aquella remembransa s'extingeix.

No més servo, encara, lleus reminiscencies d'una conversa entre 'l pare y la mare. Parlaven de lladres, citaven llocs perillosos, fets històrics de l'antigor que jo escoltava amb un xic d'interés, entre trontolls y recalcaes, amb els ulls fits perxò en la franja blavosa, invariable que 'ns seguia arran del bastet de l'animal, a lo llarg de la gropa, pel cim de les orelles...

Y no 'm pregunteu ja on varem anar a raure aquella nit, ni quines alegries ni quins dolors m'esdevingueren al terme d'aquell viatge, ni en molts dies aprés, ni en molts mesos, ni en molts anys.

PRUDENCI BERTRANA.

Cansons de Bilitis

DE PIERRE LOUYS.

Cant Pastoral

MAVEM de cantar un cant pastoral, invocar a Pan, déu del vent d'estiu. Jo guardo mon remat y Selemi el seu sota l'ombra rodona y tremolosa d'una olivera.

Selemi s'ha dormit en el prat. Després s'aixeca y corre, cassa animalons y cull plantes y flors, o 's renta la cara en l'aigua fresca d'un rabell.

Jo tallo la llana blonda de l'esquena dels moltons, guarneixo la filosa y trevallo. Les hores son lentes. Una àliga passa dalt del cel.

L'ombra fuig y cambiem de lloc la toia de flors y 'l gerro de llet. Havem de cantar un cant pastoral, invocar a Pan déu del vent d'estiu.

La Pluja

Una platja fina ha mullat totes les coses molt dolsament y en silenci. Encara plou una mica. M'he passejat sota els arbres amb els peus nusos per no tacar les sabates.

La pluja primaveral es deliciosa. Les branques carregades de flors mullades llensen un perfum que me atueix. La pell delicada de les escorces brilla al sol.

Quantes flors hi hà per terra! Tingueu pietat de les flors caigudes. En lloc de escombrarles y tirarles al femer, cal guardarles per les abelles.

Els escarbats y els llimocs creuen el camí entre biots de aigua. Jo no vull pas trepitjarne cap ni espantar aquest reptil daurat que s' estira y parpadeja.

Lykas

Veniul Anirem per els camps, sota les mates de ginebrons. Menjarem mel dels ruscs y am tiges d' asfodelfes ferem trampes per agafar llagostes.

Veniul Anirem a veure a Lykas que guarda els remats del seu pare en les costes del Tauros ombrívol. Segurament ens convidarà a beure llet.

Ja sento el só de la seva flauta. Es un joglar molt hàbil. Veusaquí els seus xais y els seus gosos, veusaquí a n' ell mateix recolzat en un arbre. No us sembla que es hermós com Adonis.

Escolta, Lykas, dónams llet. Aquí tens figues de les nostres figueres. Deixem quedar am ta companyia. Cabres barbudes, no salteu pas, que excitaríeu als boccs inquietts.

L' ofrena a la Deesa

No es pas por Artemis que adoren a Perga, aquesta corona trenada am les meves mans, encara que sigui Artemis la bona Deesa que 'm guardarà de somnis pesats.

No es pas per Athena que adoren a Sidé, encara que ella sigui d' ivori y d'or y porti a la mà una magrana que tempta als aucells.

Es per Afrodita que adoro en mon pit, car ella solsament me donarà lo que manca als meus llavis, si penjo en l' arbre sagrat aquesta corona de roses novelles.

Lo que vull demanarli que 'm concedexi, no ho diré pas alt; m'alsaré de puntetes y per una escletxa de l' escorsa li confiaré 'l secret.

Les tres belleses de Mnasidika

Perquè Mnasidika sia protegida dels déus, he sacrificat a l' Afrodita-qui-ama-els-somriures, dues colomes y dues llebres mascles.

He sacrificat a l' Arés dos galls armats pera la lluita, y a la sinistra Hekata dos gosos que udolaven sota 'l coltell.

Y no es pas sense raó que he implorat a n' aquestes tres divinitats, car Mnasidika porta en la seva cara el reflexe de llur triple divinitat.

Els seus llavis son roigs com el coure, els seus cabells blavosos com el ferro y els seus ulls negres com la plata.

Vora 'l foc

L' hivern es cru, Mnasidika. El fret s' ha ficat per tot, fins en nostre llit. Aixecat y vina cap a mí, car he encès un gran foc am soques mortes y llenya seca.

Ens escalfarem arrupides, sense vestir, am les cabelleres exteses. Beurem llet am la matexa copa y menjarem bresques de mel.

Que hermosa y crepitanta es la flama! No hi ets pas massa acostada? Ta pell devé roja. Déixemela besar en tots els llocs ont el foc l' ha posat cremanta.

Al mig dels tions abrandats hi posaré 'ls amolls y 't pentinaré aquí. Amb un carbó apagat escriuré 'l teu nom a la paret.

Les cortisanes egípcies

Avui he anat am l' amiga Plango a casa de les cortisanes egípcies, que viuen en la part alta de la vila vella. Tenen àmfors de terra cuita, plats de cuiro y estores grogues on seuen platxerioses.

Les cambres sòn silencioses, sense angles ni recons. Els llits bastits de cals blava decorats am capitells y volten successivament al voltant del mur.

Elles estan inmòvils am les mans damunt dels genolls. Quan ofereixen una tassa de caldo, mormolen «Felicitats» y quan les remerciem, responen «Gracies a tu».

Comprenen perfectament el grec, mes fingeixen parlarlo molt malament per poderse riure de nosaltres amb el seu idioma. Aleshores nosaltres, en venjansa, parlem am lidià y elles s' inquieten sobtadament.

Traducció de X. MONSALVATJE.

Congrés de la Pau

ENGUANY a la xamosa ciutat de Stockholm ha tingut lloc el XVIII Congrés Universal de la Pau.

Per la sentada d' obertura En J. Passy, llorejat escriptor, del Institut (París) campió de la pau ha escrit una cantata que, amb música d'En Valentin, executaren els chors y els solistes de les societats chorals sueques.

Donem traduïts aquí uns dels cants, de dita composició per primer cop, executat a la dita capital d' una terra tan pacifista com el reialme de Suecia. En el Saló dels Cavallers semblaba planés l' imatge del Rei Oscar II, que avans de fer la guerra, preferí que Noruega se separés de la seva corona y que sols les monedes sueques poguessin portar, per record, l'inscripció: «Per la felicitat dels dos països».

LES SOLDATS CITOYENS

Debout! Oui, s'il le faut; debout pour la défense,
 Pour le droit, pour l' honneur et pour l' indeépendance!
 Pour protéger le sol qui nous donna naissance.
 Les tombes des aïeux, les berceaux des enfants,
 Et les vaillantes mains qui fécondent nos champs.
 C'est pour ces grands devoirs que sont faites nos armes;
 Pour eux nous sommes prêts à tous les dévouements.
 Pourquoi faut-il, hélas! dans le sang et les larmes,
 Voir par le fer encor vider les différends?
 La force trop longtemps a primé la justice
 Semant partout le deuil et l' insécurité.

Plenilunar

A LAUREÀ DALMAU

Dormentes sobre 'l golf s' extenen vols de naus;
 el pleniluni cau damunt l' Occeà en calma,
 i posa en els vaixells ruixats de besos blaus,
 i els màstils fa blincar l' oreig com una palma.

Ma vida té l' albor de la claror llunar,
 i en la celistia riu i en la celistia plora.
 La llum equinoccial dolsment la fa somniar,
 i vol resar un nom magnificat que anyora.

De sobte sent un clar cantar de mariners,
 un cant d' amor extint, qui fa pensà en xiprers
 cobrint sepulcres blancs. Ma vida riu, i es trista.

Com l' àncora a la nau, vol subjectà'ls jorns bells.
 Ma vida plora i riu, i enveja an els vaixells
 qui submergintse van en ones d' amatista.

JOSEP THARRATS.

Primer Congrés Provincial Esperantiste á Girona

Els dies 14 y 15 de Agost va celebrarse a Girona el Primer Congrés Provincial Esperantiste, amb una gran animació y molt entusiasme.

Les tasques del Congrés foren profitoses, malgrat l'allunyament a dits actes d'una bona part d'esperantistes gironins.

El pròxim Congrés tindrà lloc a Palafrugell y es de creuer que, sabuda l'activitat dels membres de la comissió organitzadora, no desmerexerà pas dels actes verificats a Girona el mes passat.

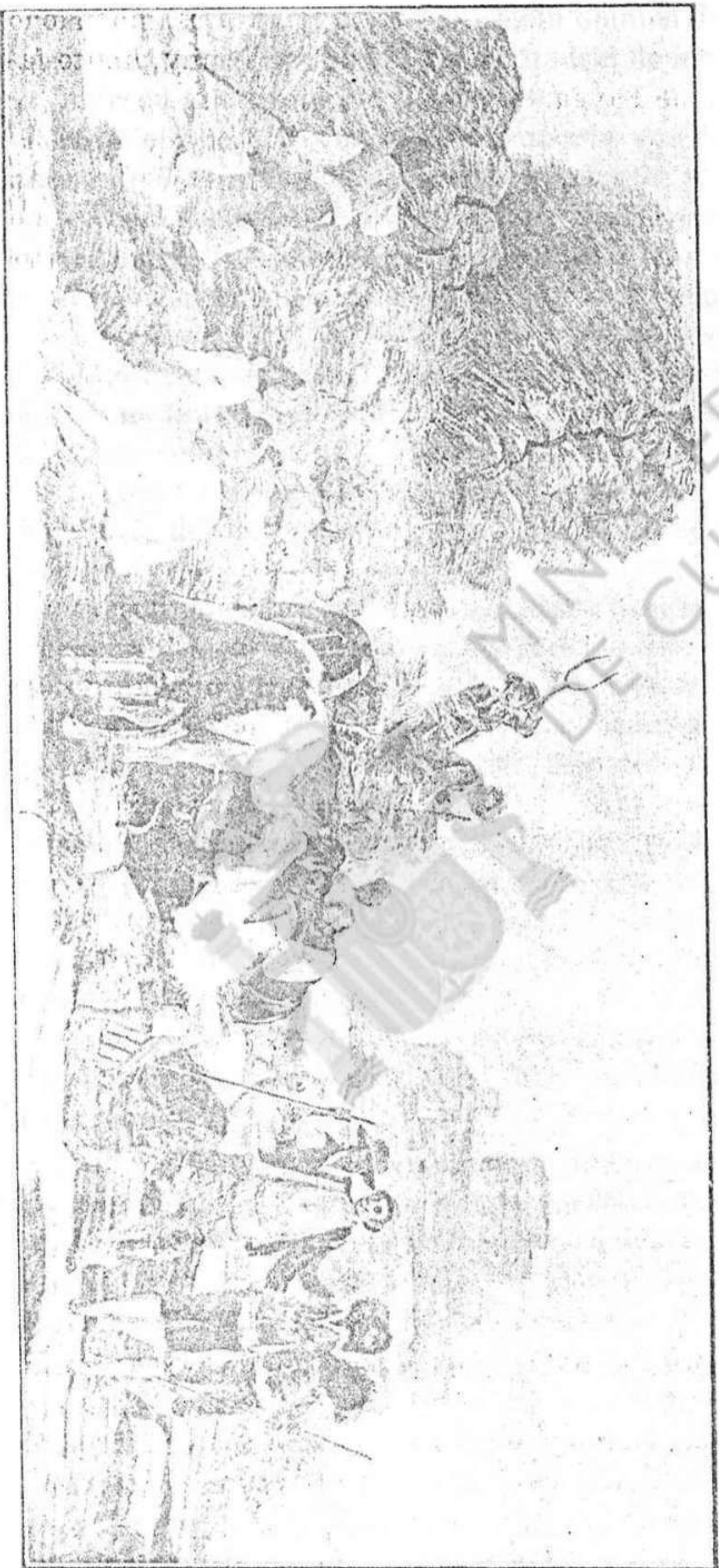
Grupos d'esperantistes.

Francisco Goya y Lucientes

ESTE genio del arte español nació en Fuente de Todos, aldea de Aragón, á 30 de marzo de 1746. Murió en Burdeos en 15 de abril de 1828. De pequeño emborrataba dibujos, siendo una de sus primeras obras, unos cortinajes al fresco para la Capilla de las Religiosas de Fuente de Todos y la *Aparición de la Virgen del Pilar*, al óleo.

Residió en Zaragoza 6 años aprendiendo pintura bajo la dirección de Luzán, trasladándose luego á Madrid y después á Roma, lleno de entusiasmos pero falto de recursos. Vivió en aquella ciudad desde 1765 á 1769 y,

Elis Segadors: tapis de Goya. — Propietat de la Casa Reial d' Espanya.

para trasladarse á ella, según su biógrafo Iriarte, no habiendo podido obtener del Conde de Floridablanca pensión ninguna, se agregó á una cuadrilla de toreros y llegó de esta manera á un puerto de Andalucía, no sin haber toreado en algunas plazas.

Llegó á Roma en situación por demás precaria. Antonio Ribera y Antonio González Velázquez, con quienes trabó buena amistad, fueron sus salvadores en aquellos días aciagos. Trabajó con el primero y el otro le presentó á Bayeu.

Obtuvo luego una pensión de sus parientes, con lo que su estancia en Italia se hizo menos miserable. Pocos lienzos pintó durante su permanencia en Roma y estos pocos, fueron de costumbres españolas que, por desconocidas, lograron llamar la atención.

Solicitó Goya una audiencia del Papa Benedicto XIV y, en pocas horas, le hizo el retrato (que se con-

serva en las galerías del Vaticano) quedando el Pontífice muy satisfecho. Ganó, poco después, el segundo premio en el Concurso de la Real Academia de Bellas Artes, de Parma.

Por una aventura amorosa, según opinión de sus biógrafos, abandonó precipitadamente Italia para irse á Madrid donde adquirió muy pronto fama, merced á la protección de Bayeu.

Hacia el año 1775 contrajo matrimonio con Josefa Bayeu, hermana del pintor. En 7 de mayo de 1780 fué nombrado socio de mérito de la Academia de San Fernando. En aquel mismo año él y su cuñado fueron encargados de pintar unos frescos en la Iglesia del Pilar, de Zaragoza y, al presentar los bocetos á la Junta de Obras, ésta los despreció ordenándoles hacerlos nuevamente. Esto molestó mucho á Goya, resarciéndole tan sólo moralmente, el hecho de que el cuadro que pintó en competencia con todos los pintores de la Cámara, con destino á San Francisco el Grande, de Madrid, fué el más celebrado entre los inteligentes.

En 1785 fué nombrado teniente director de la Academia de San Fernando y pintor del Rey en 1786. En 1799 alcanzó el título de Primer Pintor de Cámara.

Enviudó, quedándole de único hijo Francisco Pedro y pasó larga temporada en una casa del camino de San Isidro, cuya casa decoró él mismo con los siguientes frescos: *Un sermón, La Feria de S. Isidro, Alegría de una batalla, Los hechiceros, Riñas de pastores, La Procesión, La Duquesa de Alba, Escenas populares, Un perro, Saturno, Judit, San Antonio y Dos sopistas.*

Pasó luego á Francia, volvió á Madrid y regresó á Burdeos, donde su indumentaria le había hecho popular. Una caída sufrida en la escalera de su casa, en Burdeos, aceleró el día de su muerte.

Era extremadamente sordo y Godoy, que le distinguía mucho y le sentaba muy amenudo á su mesa, aprendió á hablar con los dedos para entenderse con mayor facilidad.

Muchos han dicho de él que no era católico ni patriota. Osorio contesta cumplidamente á los que tal han dicho, probando la inexactitud de tales afirmaciones.

Era, sí, de un temperamento irritable, si se quiere, como hombre, un verdadero grosero é incivil, estando varias veces á punto de cometer homicidios con hombres importantísimos por motivos tan fútiles como discutirle el parecido de un retrato. Quizás la sordera que padeció desde los 13 años contribuyeran á darle este carácter hurraño.

Fué un gran pintor del género popular. Claro que sus obras adolecen de grandes defectos, principalmente de faltas de dibujo, algunas de ellas demasiado notables para que la crítica pueda pasarlas por alto. Pero todo esto no es obstáculo suficiente para que fuera el mejor pintor de su época, y para que pintara con verdadero sentimiento de artista.

Quizás su defecto estuvo también en su fecunda producción, que le impedía trabajar en muchas obras mucho más de lo que en ellas trabajó. Vamos á citar algunas de las más notables y el sitio donde se guardan:

Madrid, en la Academia de San Fernando: Interior de una casa de los
de la casa de una zorra, Sazon del Tribunal de la Inquisición, Los disci-

Els buscarradns: tapis de Goya.—Propietari de la Casa Real d' Espanya.

En Madrid, en la Academia de San Fernando: *Interior de una casa de locos, Corrida de toros en una aldea, Sesión del Tribunal de la Inquisición, Los disciplinantes, El Entierro de la Sardina y La Maja.*

En el Museo del Prado: *La familia de Carlos IV* (El Rey y su esposa María Luisa), *Un picador á caballo, Fusilamientos del Dos de Mayo y Ataque á la caballería de Murat por el pueblo.*

En el Ministerio de Marina: El techo de la Biblioteca, simbolizando el Estudio, la Industria y la Agricultura.

En la Cúpula de la Iglesia de San Antonio de la Florida: *San Antonio predicando á un numeroso auditorio.*

En la Catedral de Sevilla: *Las Santas Justa y Rufina.*

En el Palacio de San Telmo, de Sevilla: *Retratos de Carlos IV, María Luisa, Fernando VII, Doña Isabel, reyna de las Dos Sicilias, Asensi, Unas Manolas y Cabezas de estudio.*

En la secretaría de la Catedral de Toledo: *La prisión de Jesús en el Monte de los Olivos.*

En la Catedral de Valencia: *San Francisco de Borja despidiéndose de su familia:* en el Museo Provincial, los retratos de *Una señora, D. Francisco Bayeu, D. Rafael Esteve y D. Mariano Ferrer.*

En la Catedral de Valladolid: *San Pedro ofreciendo pan á un pobre.*

En la de Zaragoza, el techo del Coro, al fresco y las cúpulas menores representando la *Virgen de los Angeles.*

En el Museo Provincial: *Un borrón, cabezas de Minipo y Esopo y retrato de D. Marián de Goicoechea.*

En el Museo de París: *Un entierro, El Lizarillo de Tormes, Los Herreros, Manolas al balcón, Mujeres de Madrid y Última oración de un reo.*

Tiene también una notable colección de aguafuertes, sobresaliendo la serie *Caprichos.*

En la colección de tapices, de la cual ofrecemos á nuestros lectores, una reproducción de 2 de los más interesantes, es también una de las buenas cosas de este pintor español, uno de los más grandes que ha contado España entre sus más preclaros artistas.—P.

De l' estiu

ELS déus han encantat el bosc y una flaire camperola tremola en l' aire humid.

Es amor, es bellesa, es desig, es claror.

Les branques dels arbres centenaris, retorçides per tants anys de lluita, han vessat, per sobre de l' escorxa, petites gotes de sava blanca: les fulles remoreg en fressesi ndefinibles y el sol, déu dels déus, arruixa l'encantament del bosc am la seva claror xardorosa.

Una flauta ha sonat al lluny y un esquelleig se va apropant en mig el misteri del bosc.

Es Glavi, el pastor fornit, d'amples espatlles y pit ple de fortalesa, qui acompanya 'l seu remat.

Sos peus nusos petgen la catifa verda, de brincs tendres, que són retuts per la petja triomfal del fort pastor.

Guardeuse de la punteria de la seva fona. Ay del qui una volta rebés l'embranchida irada del seu bras gegant!

Però la seva fortalesa es mansuetut: el seu aspre parlar, remor de petit torrent, remoreig d'aigua rondinadora, quan els ulls blaus de la gentil pastora fiten son esguard en les conques misterioses del pastor.

Ella s'apropa: es feble, es delicada: la seva pell es fresca com l'aigua del rabell: els seus cabells son rojos com les panotxes madures: el seu pit es tremolós com el ventijol d'estiu: fa flaire de totes les herbes del bosc y els seus ulls blaus, d'una blavor de serenitat, tenen també l'encantament del bosc.

Glavi s'hi acosta: la seva veu es tremolosa d'emoció.

Són sols, però diuen les paraules en veu baixa. Un cant triomfador de la Vida brolla entre sos llavis.

Les petites ansies misterioses de les feïnes senten el desig de la vida: les ovelles joganeres se revolquen en la verda catifa humida y les clapes de sol que filtra pel fullam verdós, signen petites rodones lluminoses, move-disses, joganeres, que donen l'impresió de vellumetes.

Glavi se sent més fort; però la seva fortalesa 's barreja d'un gran enter-niment y d'una gran emoció. Sos llavis de carmí, molsuts, plens de vida, xuclen la mel d'unes dents blanques y s'ubriaga en la flaire d'aucellet dels cabells de la gentil pastora.

Les cigales, roentes de sol, llensen al aire els seus sons estridents: les abelles xuclen a voliors el suc de les petites flors blaves de la catifa: les feïnes, entre els brincs, graten els cataus, sos nius d'amor.

El prat es una cambra nupcial.

El rostre de la pastora s'es tenyit suaument de carmí: sos ulls fits en terra, tenen un cert espaoidiment.

Els ulls de 'n Glavi han agafat una gran serenor.

Les esquelles dels remats, qui sap aon se senten.

JOAQUÍM PLA.

Grünwald ⁽¹⁾

1410-1910

EL 15 de Juliol de 1910 ha sigut un jorn de festa en les terres on la rassa polonesa viu: en la propria Polonia y arreu. Enguany feia cinc centuries qu' els polonesos guanyaren la batalla de Grünwald contra els cavallers teutònics. Mes si els bons polonesos han remembrat aquesta diada, no tots l' han poguda festejar a la llum del sol perquè els que són opresos per sos germans de rassa, a Russia, y els que resideixen en el tros dominat pels prussians, aqueixos han tingut que recordarho en el si de la familia. Emprò en eixa Austria que permet l' ensenyansa en totes les llengües dels súbdits, a Galizia, en el cap del antic reialme de Polonia, en la ciutat aon dormen el somni etern els reis y fills illustres de la nació polonesa, Kra-Kow, (Cracovia) ha tingut lloc l' inaugural del monument, obra d' En Wiwulski, present a la nació polonesa d' un dels fills que més l' honren: el virtuós del piano En Paderewski. Grünwal fou pels polonesos lo que Maraton pels grecs: els donà la llibertat.

Polonia remembra enguany aquell passat gloriós, aquell esclat de la seva llengua, del desenrotllo de llur cultura, que malgrat avui sols sía, com ha dit Severine, «la filla de Prometeu, la fillola de Jesús, devorada per tres àligues...», o com l' escultura de Rapperswyl, (cantó de St. Gall, Suissa) «la vaca explotada per l' Austria que l' agafa pels corns, per la Prussia que ho fa per la qua y per la Russia que la muny», es una vella nació que per la seva intensa religiositat viu resignada, explotada pels barbres y pels parvinguts.

L' ilustre escriptor En Sienkiewicz en la novela *Los Caballers teutònics* ha dedicat algunes planes a descriure aquesta batalla on l' odi de rassa preval sobre la religió cristiana, malgrat figuren frares, que am destrals o altres armes esberlin el cap dels cristians enemics, com si esberlessin el d' un contrari de religió, y soldats que entren en lluita cantant himnes religiosos com el de Sant Adalbert, o al crid de *Deu ab nosaltres, Cristh ha ressucitat, Ave Maria* etz.

Sagnanta batalla consemblanta a les dels Camps Catalaunics y de Poitiers on se deturaren respectivament les invasions dels Huns y dels Sarrahins. En el camp, fou dels primers en donarse el regiment de Sant Jordi, baix quina bandera blanca am la creu roja, s' acoblaven gent forastera vinguda de Baviera, Suabia, Ragusa, Suissa, Borgonya, Fransa, Flandes, Anglaterra y fins d' Espanya «aon les continues lluites contre els Alarbs havien exaltat el sentiment del honor».

Aquella lluita que en el primer periode (s. XIII.) terminà perquè la Slavia del Elba y la del Saale fossin alemanyes, am la victoria de Grünwald feu arribar les terres de Polonia fins a les besades per les onades del Bàltic.

El rei Jagellon al eixir triomfant no oblidà de ferho saber a l' Academia de Cracovia, niu de la cultura polonesa.

Enguany aquella Academia anomenada «Jagellona» festejarà, com tots els

(1) Batalla de Grünwald, coneguda també per Tannenberg.

fills de la seva terra, aquella diada de gloria, remembrant la llur influència cultural y assistirà a inaugurar l'imatge, en pedra, del rei victoriós, mentres els ulls dels assistents a la cirimonia veuran aquella seu tomba dels Reis y aquella montanya artificial, feta pels admiradors devots de Kosciusko. (*)

DR. BENET BARRIS.

Los filtros como medios preventivos contra las enfermedades contagiosas

Es cosa admitida por el vulgo y por ciertas personas que pasan por científicas, que uno de los medios más seguros para tener el agua estéril, es el empleo de los filtros. Se fundan los que esto sustentan en que el agua, al atravesar las paredes filtrantes como por ejemplo en los filtros *Chamberland* etc. y otros distintos aparatos filtrantes, queda exenta de los microorganismos porque éstos quedan retenidos por la superficie filtrante de la misma manera que quedan retenidos los peces entre las mallas de una red.

Así como los peces son retenidos por la red porque las mallas son inferiores al tamaño de los peces, de la misma manera parece que deben ser retenidos los seres vegetales inferiores tanto saprófitos como patógenos, que existen en el agua.

No obstante, si los microorganismos son retenidos *solo al principio* por los aparatos filtrantes, no es que los poros ó mallas que existen en el filtro para el paso del agua sean menores que estos microorganismos, sino que los poros ó mallas están tan entrelazados que forman una trama por la cual son retenidos, al principio, los *micros*. Para comprender esto basta observar lo que ocurre cuando se coloca un haz ó manojo de ramas para sostener los cuerpos que arrastra una corriente de agua de lluvia.

En estos haces quedan retenidos los cuerpos extraños pero no porque su tamaño sea mayor á los espacios que dejan entre sí las ramas que componen el manojo sino porque se entrelazan los cuerpos extraños con las tramas que forma el haz. Ahora bien, en este caso citado, sucede que el haz retiene, por la parte de entrada del agua, además de los cuerpos de tamaño regular, una capa de tierra llena de partículas orgánicas llamada *limo*, pero cuando la corriente es muy rápida pasan las sustancias del limo que estaban retenidas entre la malla.

Lo que sucede en el haz de leña sucede con los filtros que se usan para retener los *micros*, pues poseyendo éstos los poros mayores que el tamaño de estos seres inferiores, pues miden muy pocas *micras*, como por ejemplo el Bacilo vírgula de

(*) A Krakow: existeix la montanyn de Kosciusko, un puig bastit per la mà humana, fet ab les cambassades de terres portades pels bons patriotes slaus que volien enlairar pobles que remembressin els seus homes ilustres, com si no s'accontentessin am les grapedes de terra llensades dins la fossa on reposa 'l cos.

Koch ó sea el del cólera, mide de 2 á 3 micras, siendo la micra una milésima de milímetro, quedan retenidos al principio por la superficie filtrante los microorganismos pero va recubriéndose el filtro de una capa de limo, sustancia ésta, la más á propósito para el desarrollo de estos seres, pues es un verdadero medio de cultivo, multiplicándose de tal manera, que forman inmensas colonias que pasan por la pared filtrante dándose siempre el caso de que el agua filtrada contiene muchísimos más microorganismos que la misma sin filtrar.

Para evitar esto es necesario lavar el filtro cada día ó esterilizarlo mediante el calor á la temperatura de 120° por espacio de media hora, ó bien someterlo á la thyndalización. Consiste esto en someterlo á la calefacción discontinua, esto es, calentar por espacio de media hora en tres días consecutivos á la temperatura que perezcan las bacterias. Se fundó Tyndall para hacer esto en que muchas bacterias esporulan, y estos esporos no mueren á la temperatura de 100° y por esto se hace que en los intervalos de la calefacción discontinua se desarrollen los esporos y así perecen del todo.

También se pueden esterilizar los filtros lavándolos con una disolución de permanganato potásico al 5 por 1000 y después con otra disolución de bisulfito sódico al 1 por 20. Lo mejor es hervir el agua y después airearla para que absorba los gases que existen en el aire y de esta manera sirve perfectamente como bebida.

Para concluir sólo diré que existen unos filtros que sirven perfectamente para la obtención de una agua estéril.

Consisten en dos esferas huecas y concéntricas. La esfera exterior es metálica y la interior es la filtrante. Este aparato tiene tres llaves; dos colocadas en las extremidades de un diámetro de la esfera, que arrancan desde el espacio concéntrico que dejan las dos esferas. La otra llave comunica con el interior de la esfera interna ó filtrante.

Adosado el aparato á un grifo por medio de una de las dos llaves que parten del espacio de las esferas, se puede obtener agua filtrada con solo abrir la llave que comunica con la esfera interior. Abriendo la otra llave que comunica con el espacio que dejan entre sí las esferas, el agua arrastra rápidamente todas las materias extrañas que están en la superficie de la esfera filtrante y de esta manera no deja depositar nunca ni microzoos ni microfíto constituyendo esto un medio automático de limpieza constante del filtro.

JOSÉ GRAU

El vano

A la Sta. M. G.

Vostre vano dù perfúm
 vostre vano guarda llúm
 vostre vano tè armoníes
 d' un paisatge somniát,
 ont s' encenen roses belles
 ont hi lluhen les estrelles
 escoltánt les Elegies
 del Poeta enamorat...
 Entre 'ls arbres canta 'l vent.
 En setial d' or i d' argent
 hi somriu Primpcesa bruna.
 Dalt del cel brilla la lluna
 entre un núvol transparent...
 En l' encánt d' aquet paisatge
 tornát vida palpitánt
 s' hi dibuxa vostre imatge

vencedora, dominánt;
 vostre imatge triomfánt
 que jo admiro coronada
 de bellesa, goig i amor
 i s' ešpandéx com la flor
 feta llúm per la rosada.
 Vostre vano gloriós
 de ser tan bell, sols per Vós
 s' obra vanitosament.
 I llavors reverentmént
 jo l' adoro. I éll sagrát
 per vostre alé perfumát
 dú al meu rostre assoleiat
 l' óscul compassiu del vent.
 Oh el bell vano transparent!

AUGUST D' AURÍ

Notícies

Congrés esperantista.—Va celebrarse a aquesta ciutat, durant els dies 14 y 15 corrent l' anunciat Congrés Provincial Esperantista, amb notable concurrencia.

L' any vinent, se celebrarà el Congrés a Palafrugell.

Jocs Florals de Girona.—El jurat calificador ha quedat constituït pels següents senyors: D.^{na} Trinitat Aldrich, Presidenta: D. Santiago Masó, don Josep Morató y D. Laureá Dalmáu, vocals; Rd. D. Frederieh Trigás, Secretari.

Condol.—El donèm a nostre volgut amic D. Antón Busquets y Punset amb motiu de la mort de la seva mare, quin trist acontexement tingué lloc a Roses a primers d' Agost.

Centenari de Balmes.—Prometen revestir gran lluïment les festes que la vella ciutat de Vich dedicarà al gran filòsof catalá Balmes, amb motiu del Centenari del seu naixement.

La familia reyal espanyola, les Universitats de París, Friburg, Bona, Lovaina, etc. envien delegats pera l' homenatge al il·lustre catalá.

Demora.—Per altres ocupacions més perentories, no 'ns va ésser pos-

sible posar al cobro els rebuts del primer trimestre dels subscriptors de Girona, en la fetxa que varem anunciar en el nombre darrer. Els hi posarem seguidament.

Literatura y Art estrangers

S' han publicat a París, entre altres, les següents novetats literaries:

Le Pavé du Roi.—deliciosa novela històrica, deguda a la brillant ploma de Marcel Boulanger. Preciosa coberta a varis colòrs.

Une Invasion de Macrobes.—Obra per l' istil de les celebrades deu Wells y deguda a Andréu Couvreur. Baix un fondo en apariencia científic s' elaboren teories fantesioses y estupendes d' una ironia realment exquisita.

També es va a publicar en la colecció d' obres ilustrades de l' Edmond Rostand, *L' Aiglon* amb magnífica coberta y precioses ilustracions de La Touche y Guillonet.

En la serie *Peintres Illustres* acaba de publicarse *Watteau*: conté 8 gravats en 4 colors d' una perfecció acabada y representant les obres mestres del exquisit pintor de la Regencia.

Estatua de Montesquieu.—Destinada al Palau Bourbon, ahont serà aviat inaugurada, ha acabat l' esculptor Dumilâtre aquesta bella obra d' art.

Monument a Waldeck.—ROUSSEAU.—Fou inaugurat el 6 de juliol al jardí de les Tuileries, a París. Es un gran arc sostingut per columnes y en quin centre hi ha el bust de Waldeck Rousseau y un angel, en bronze, significant la gloria: un grupo en marbre está col·locat en primer terme. L' obra es deguda als Srs. Marqueste y Rives. L' inauguració revestí gran solemnitat.

Monument a Musset.—Aqueix monument, penyora de gratitut de la nació francesa al genial poeta, autor de *Nuits* fou inaugurat a París, avenida d' Antin, el dia 8 de juliol passat, amb motiu de les festes del centenari d' Alfred Musset.

L' Auguste Rodin.—Aquest célebre esculptor ha sigut nomenat oficial de la Legió d' honor, en premi a les seves genials obres d' art

Avis d' Administració

Posém al cobro els rebuts del primer semestre de subscripció a LECTURA, corresponents als subscriptors de fora de Girona. Cobrarém semestralment a fi de simplificar el treball d' Administració y, a la mitad del semestre, a fi de no perjudicar als subscriptors amb pagaments anticipats.

Amb el mateix favor amb que, en general, han acullit la nostra publicació, esperém atendrán el rebut que 'ls hi serà presentat durant el corrent mes de Septiembre.

LECTURA

Revista mesal de literatura, Ciències, Arts

Admetrà anuncis a preus molt reduïts.

Farà critiques de les obres que se l' hi envihin.

S'interesarà en qualsevol manifestació, pera el progrés de Girona, de Catalunya y d'Espanya.

N.º solt, 0'50 pessetes.